

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет харчових технологій
та управління якістю продукції АПК
“10” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ»**

Галузь знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Спеціальність I9 «Громадське здоров'я»
Освітня програма «Нутріціологія здорового харчування»
Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК
Розробник: доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації
канд. пед. наук, доцент Олена БАЛАЛАЄВА

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	І9 «Громадське здоров'я»	
Освітня програма	Нутріціологія здорового харчування	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	немає	
Форма контролю	залік, екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	I	-
Семестр	1-2	-
Лекційні заняття	-	-
Практичні, семінарські заняття	120 год.	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	30 год.	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета дисципліни – ознайомити здобувачів вищої освіти з основами латинської мови, допомогти набути практичних умінь та навичок використання фахової латиномовної термінології у майбутній професійній та науковій діяльності, навчити їх термінологічної латини, яка функціонує в медицині та суміжних з нею біологічних науках. Термінологічна латина є необхідною для підготовки фахівців, які провадитимуть організаційну, експертну та контрольно-аналітичну діяльність з оцінки стану, захисту та промоції здоров'я. Латина є базисом термінології у біології, анатомії, цитології, гістології та фізіології людини, фармакології, мікробіології та вірусології, біохімії та інших дисциплінах.

Завдання: Основне завдання полягає у формуванні професійно-термінологічної компетентності здобувачів вищої освіти, сфокусованої на вивченні латинської медичної терміносистеми в таких її субтерміносистемах: анатомічна, фізіологічна, фармакологічна. Навчання термінологічної латини означає також створення передумов для усвідомленого засвоєння термінованих частин мови греко-латинського походження, що увійшли у відповідну субмову медицини. Закладаючи основи для подальшого самостійного оволодіння здобувачами вищої освіти професійної термінології, курс виконує водночас і важливі загальноосвітні та виховні завдання: розширення світогляду здобувачів вищої освіти, підвищення рівня їх мовної культури шляхом удосконалення навичок нормативного вживання інтернаціоналізмів греко-латинського походження. Виховне та загальноосвітнє значення також має знайомство здобувачів з історією виникнення латинської мови, її значенням у розвитку європейської культури та науки, вивчення сентенцій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- правила нормативного читання латинських слів;
- граматичні правила, що лежать в основі будови латинських термінів;
- 500 лексичних та словотвірних одиниць латинського та грецького походження (частин тіла та органів, захворювань, лікарських форм та засобів), а також найуживаніші прикметники, дієприкметники, числівники;
- правила та основні моделі утворення латинських анатомічних, фармацевтичних, клінічних термінів;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- 100 латинських сентенцій та студентський гімн «Gaudeamus»;

вміти:

- правильно читати і писати латинські медичні терміни;
- користуючись знаннями з граматики латинської мови, визначати структуру та розкривати значення незнайомого багатокомпонентного анатомо-гістологічного терміна;
- за допомогою словника перекладати латиною атрибутивні сполучення, дотримуючись правил узгодження означення з означуваним словом;
- аналізувати складні медичні терміни, вказуючи їх складові частини та значення цих частин;

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі професійної діяльності або навчання у сфері громадського здоров'я, що передбачає застосування теорій та методів громадського здоров'я і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність критично осмислювати та застосовувати сучасні теорії, концепції, принципи, методи, методики та технології сфери громадського здоров'я.

СК 5. Здатність використовувати у професійній діяльності сучасні теорії, методи соціальних наук та наук про здоров'я.

СК 8. Здатність формувати і вдосконалювати у інших осіб спеціальні знання і навички у сфері громадського здоров'я.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Володіти категоріальним та методологічним апаратом сфери громадського здоров'я, використовувати відповідні методи та інструменти у професійній діяльності.

ПРН 4. Вільно спілкуватися державною та англійською мовами усно і письмово з професійних питань.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі						у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. Фонетика. Морфологія. Анатомічна термінологія.														
Тема 1. Історія латинської мови. Розвиток медичної термінології.	1	4		4			8	-	-	-	-	-	-	
Тема 2. Фонетична система латинської мови	2	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 3. Довгі та короткі склади. Наголос.	3	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 4. Частини мови. Іменник.	4	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 5. I відміна іменників.	5	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 6. II відміна іменників.	6	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 7. Прикметник.	7	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 8. Структура анатомічного терміна.	8	6		4				-	-	-	-	-	-	
Разом за модулем 1		40		32			8							
Модуль 2. Морфологія.														
Тема 1. Загальні відомості про дієслово.	9	4		4			7	-	-	-	-	-	-	
Тема 2. Теперішній час дійсного способу	10	5		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 3. III відміна іменників	11	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 4. Прикметники III відміни.	12	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 5. IV і V відміна іменників.	13	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 6. Відмінювання грецьких іменників.	14	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 7. Gaudeamus.	15	6		4				-	-	-	-	-	-	
Разом за модулем 2		35		28			7							
Усього за I семестр		75		60			15	-	-	-	-	-	-	
Залік														
Модуль 3. Клінічна та хімічна термінологія.														
Тема 1. Ступені порівняння прикметників	16	4		4			7	-	-	-	-	-	-	
Тема 2. Дієприкметник.	17	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 3. Займенники.	18	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 4. Клінічна термінологія.	19	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 5. Хімічна номенклатура.	20	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 6. Числівник.	21	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 7. Умовний спосіб.	22	5		4				-	-	-	-	-	-	
Разом за модулем 3		35		28			7							
Модуль 4. Фармацевтична термінологія.														
Тема 1. Структура рецепта.	23	6		4			8	-	-	-	-	-	-	
Тема 2. Латинська частина рецепта.	24	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 3. Лікарські форми.	25	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 4. Основні відомості про словотвір.	26	6		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 5. Прислівник.	27	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 6. Салернський кодекс здоров'я.	28	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 7. Міжнародні кодекси біологічної номенклатури.	29	4		4				-	-	-	-	-	-	
Тема 8. Фразеологічний мінімум.	30	4		4				-	-	-	-	-	-	
Разом за модулем 4		40		32			8							
Усього за II семестр		75		60			15	-	-	-	-	-	-	
Усього годин		150		120			30	-	-	-	-	-	-	

3. Теми лекцій – не передбачено.

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Історія латинської мови. Розвиток медичної термінології.	4
2	Фонетична система латинської мови	4
3	Довгі та короткі склади. Наголос.	4
4	Частини мови. Іменник.	4
5	I відміна іменників.	4
6	II відміна іменників.	4
7	Прикметник.	4
8	Структура анатомічного терміна.	4
9	Загальні відомості про дієслово.	4
10	Теперішній час дійсного способу.	4
11	III відміна іменників:	4
12	Прикметники III відміни.	4
13	IV і V відміна іменників.	4
14	Відмінювання грецьких іменників.	4
15	Gaudeamus.	4
16	Ступені порівняння прикметників	4
17	Дієприкметник.	4
18	Займенники.	4
19	Клінічна термінологія.	4
20	Хімічна номенклатура.	4
21	Числівник.	4
22	Умовний спосіб.	4
23	Структура рецепта.	4
24	Латинська частина рецепта.	4
25	Лікарські форми.	4
26	Основні відомості про словотвір.	4
27	Прислівник.	4
28	Салернський кодекс здоров'я.	4
29	Міжнародні кодекси біологічної номенклатури.	4
30	Фразеологічний мінімум.	4
	Разом	120

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Іменники I відміни у медичній термінології.	2
2.	Іменники II відміни у медичній термінології.	2
3.	Узгодження прикметників з іменниками.	2
4.	Багатокомпонентні анатомічні терміни.	2
5.	Особливості дієвідмінювання у теперішньому часі.	1
6.	Визначення роду іменників III відміни.	2
7.	Іменники IV і V відміни у медичній термінології..	2
8.	Gaudeamus.	2
9.	Терміноелементи в клінічній термінології.	2
10.	Творення латинських назв кислот.	2
11.	Вживання числівників у медичній термінології	2
12.	Вживання умовного способу в рецептурі.	1
13.	Структура рецепта.	2
14.	Додаткові надписи у рецепті.	2
15.	Лікарські форми.	2
16.	Способи латинського словотворення.	2
	Разом	30

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- самооцінювання.

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод навчальних дискусій;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Фонетика. Морфологія. Анатомічна термінологія.		
Пр. 1. Історія латинської мови. Розвиток медичної термінології.	ПРН 1, 4: модуль закладає фонетичні та граматичні основи до опанування латинської мови та анатомічної термінології, після вивчення якого здобувачі вищої освіти повинні знати: фонетичні та граматичні правила латинської мови, структуру анатомічних термінів; вміти: коректно читати, писати і перекладати латинські медичні терміни, до складу яких входять іменники і прикметники I-II відмін, аналізувати та перекладати багатокомпонентні анатомічні терміни.	5
Пр. 2. Фонетична система латинської мови		5
Пр. 3. Довгі та короткі склади. Наголос.		5
Пр. 4. Частини мови. Іменник.		10
Пр. 5. I відміна іменників.		10
Пр. 6. II відміна іменників..		10
Пр. 7. Прикметник.		10
Пр. 8. Структура анатомічного терміна.		10
Самостійна робота 1. Морфологія. Анатомічна термінологія.		5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Морфологія.		
Пр. 1. Загальні відомості про дієслово.	ПРН 1, 4: модуль спрямований на вивчення морфології латинської мови, після якого здобувачі вищої освіти повинні знати: граматичні правила латинської мови, студентський гімн «Gaudeamus» як частину європейської університетської традиції; вміти: перекладати латинські медичні терміни, до складу яких входять іменники і прикметники всіх відмін, відмінювати дієслова в теперішньому часі.	5
Пр. 2. Теперішній час дійсного способу		10
Пр. 3. III відміна іменників		10
Пр. 4. Прикметники III відміни.		10
Пр. 5. IV і V відміна іменників.		10
Пр. 6. Відмінювання грецьких іменників.		10
Пр. 7. Gaudeamus.		10
Самостійна робота 2. Морфологія.		5
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100

Модуль 3. Клінічна та хімічна термінологія.		
Пр. 1. Ступені порівняння прикметників	ПРН 1, 4: модуль продовжує ознайомлення з морфологією латинської мови, закладає основи для вивчення клінічної та хімічної термінології, після якого здобувачі вищої освіти повинні знати: граматичні правила латинської мови, структуру клінічних і хімічних термінів, уміти: перекладати латинські медичні терміни, до складу яких входять прикметники, дієприкметники, займенники, дієслова в умовному способі.	10
Пр. 2. Дієприкметник.		10
Пр. 3. Займенники.		10
Пр. 4. Клінічна термінологія.		10
Пр. 5. Хімічна номенклатура.		10
Пр. 6. Числівник.		10
Пр. 7. Умовний спосіб.		5
Самостійна робота 3. Клінічна та хімічна термінологія.		5
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3		100
Модуль 4. Фармацевтична термінологія.		
Пр. 1. Структура рецепта.	ПРН 1, 4: модуль закладає основи вивчення фармацевтичної термінології, після якого здобувачі вищої освіти повинні знати: структуру рецепта, основні лікарські форми, роль класичних латинських текстів у розвитку медицини і біології, 100 латинських висловів; уміти: коректно оформлювати латинську частину рецепта, перекладати латинські адаптовані тексти державною мовою.	10
Пр. 2. Латинська частина рецепта.		10
Пр. 3. Лікарські форми.		10
Пр. 4. Основні відомості про словотвір.		10
Пр. 5. Прислівник.		5
Пр. 6. Салернський кодекс здоров'я.		5
Пр. 7. Міжнародні кодекси біологічної номенклатури.		5
Пр. 8. Фразеологічний мінімум.		10
Самостійна робота 4. Фармацевтична термінологія		5
Модульна контрольна робота 4.		30
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота	$(M1 + M2 + M3 + M4)/4 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо деделайнів та перескладання	роботи, складені із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (зокрема із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=887>);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» для здобувачів вищої освіти денної форми.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / за ред. Л. Ю. Смольської. 4-те видання. Київ : Медицина, 2019. 472 с.
2. Паласюк Г. Б., Саварин Т.В., Федчишин Н.О. Латинська мова та медична термінологія : підручник. Тернопіль : ТНМУ, 2021. 547 с.
3. Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник, 11-е видання. Київ: Медицина, 2021. 240 с.
4. Балалаєва О.Ю. Аналіз понятійного апарату дослідження проблеми популяризації здорового способу життя. Актуальні питання у сучасній науці. 2022. №1(1). С.348-358.
5. Balalaieva O. (2019). Online resources and software for teaching and learning Latin. Texto Livre: Linguagem e Tecnologia, 12(3), 93-108. (Scopus) <https://periodicos.ufmg.br/index.php/textolivre/article/view/16858>
6. Balalaieva O. (2020). The effect of using e-learning tools based on visualization in teaching and learning Latin. Revista Conhecimento Online, Vol. 3, 04-29. (Scopus) <https://periodicos.feevale.br/seer/index.php/revistaconhecimentoonline/article/view/2323>
7. Latin language and medical terminology. URL: <http://www.pinax.com.ua/latin-language-and-medical-terminology/>
8. Latinitium: Tools for learning Latin. URL: <https://latinitium.com/resources-for-learning-latin/tools/>
9. Pinax. Сайт для вивчення класичних мов. URL: <http://www.pinax.com.ua/>
10. Latin Resources. URL: <https://www.clrconline.com/latin-resources/>